

2020-03-17

Justitiedepartementet

Remissyttrande över SOU 2019:49 – En ny terroristbrottslag

RFSL har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *En ny terroristbrottslag* (SOU 2019:49). RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

Inledning

RFSL inskränker sig i remissvaret i det följande till att:

- dels kommentera författningsförslaget till ny terroristbrottslag, och
 - dels nämna något om utsatthet för brott inom RFSL:s målgrupp hbtqi-personer.
- Därutöver har RFSL tagit del av några andra remissinstansers svar och önskar i något fall ansluta sig till resonemang som förs i dessa. När det gäller de straffskalor som föreslås avstår RFSL, som förbundet brukar göra, från att framföra synpunkter.

Författningsförslag till ny terroristbrottslag

RFSL ser det som ändamålsenligt att införa en ny lag som samlar straffansvaret för terroristbrott samt de till terroristbrottet relaterade brotten:

- samröre med terroristorganisation,
- finansiering av terrorism,
- offentlig uppmaning till terrorism,
- rekrytering till terrorism,
- utbildning för terrorism, och
- resa i terrorismsyfte.

Metoden i den föreslagna nya terroristbrottslagen att inte räkna upp vilka brott som kan utgöra terroristbrott, utan definiera ett terroristbrott som brott som uppfyller ett objektiva rekvisit om en gärning som “allvarligt kan skada ett land eller en mellanstatlig organisation” och något av tre subjektiva rekvisit, förefaller ändamålsenlig. RFSL välkomnar att ett av de subjektiva rekvisiten definieras som “injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller del av en befolkning” och instämmer med utredningen om att detta tydliggör att det utgör terroristbrott om det objektiva rekvisitet uppfyllts och syftet varit att injaga allvarlig fruktan hos del av en befolkning. Såväl nynazistiska som ibland islamistiska grupper och gärningspersoner har under senare år, vilket utredningen påpekar på sid. 233-234, riktat gärningar direkt och avgränsat mot gruppen hbtqi-personer. Formuleringen i lagen gör det tydligt att sådana brott mot en del av en befolkning ska kunna utgöra terroristbrott. RFSL välkomnar även att det föreslås föreskrivas universell jurisdiktion över samtliga brott i den föreslagna terroristbrottslagen.

När det gäller de till huvudbrottet relaterade brotten samröre med terroristorganisation, finansiering av terrorism, offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering till terrorism, utbildning för terrorism samt resa i terrorismsyfte vill RFSL särskilt kommentera samröresbrottet och utbildningsbrottet.

Samröre med terroristorganisation

Det nya brottet samröre med terroristorganisation gäller uppräknade stöd som är ägnade att främja, stärka eller understödja en terroristorganisation. Det förefaller tveksamt om brottet kan tillämpas på stöd som givits till ensamagerande terrorister. Så som BRÅ framför i sitt remissvar kan en sannolikt vanligare situation vara "att stödet av sociala skäl gäller en viss person och inte en organisation". RFSL instämmer i detta resonemang. I samröresbrottet kriminaliseras endast definierat stöd till en terroristorganisation, inte till ensamagerande personer. Detta är en lucka i den föreslagna lagstiftningen, men eftersom ett stöd till en ensamagerande person i första hand borde röra stöd, i form av upplåtande av lokal eller mark eller liknande stöd, som ges av närstående uppstår etiska frågor om närståendes ansvar för att inte underlätta för ensamagerande gärningspersoner att utföra brott det kan vara svårt för närstående att uppfatta att planering pågår för. RFSL menar dock, liksom BRÅ, att det kan vara av intresse att återkomma till frågan i ett senare skede. Detta förutom att RFSL kan konstatera att för brottet finansiering av terrorism går det att döma också om finansiering ska användas av en enskild person, inte bara av en terroristorganisation, vilket gör att närstående kan komma att dömas för detta brott.

Utbildning för terrorism

När det gäller utbildningsbrottet vill RFSL framföra att meddela instruktioner till någon med avsikt att dessa ska användas för terroristbrott bör innebära att utbildning inom nynazistiska och andra grupper i metoder och tekniker för att exempelvis bruka våld med syfte att injaga allvarlig fruktan hos en grupp, som hbtqi-personer, kan rymmas inom brottet i fråga. Detta vore ett verksamt sätt av rättsväsendet att kunna bekämpa den planering av brottslighet som nynazistiska grupper ägnar sig åt och som bl.a. riktar sig mot hbtqi-personer.

Utsatthet bland hbtqi-personer

Det råder inga tvivel om att hbtqi-personer är en för hets och hatbrott särskilt utsatt grupp, som också skyddas särskilt genom förbud mot hets mot folkgrupp och brottsbalkens straffskärpningsparagraf gällande bl.a. brott som begåtts på grund av offrets sexuella läggning eller könsidentitet. Precis som utredningen skriver så har det gällande terroristbrott i närtid förekommit riktade dåd med hbtqi-personer som måltavlor. Utredningen konstaterar också på sid 234: "Vit makt-miljöns främsta måltavlor för angrepp har under de senaste åren bl.a. varit personer med utländsk härkomst och hbtqi-personer."

Även med en ny terroristbrottslag på plats kommer det vara svårt att använda de verktyg denna lag ger på ett verksamt sätt mot organisationer som verkar i en gråzon mellan det faktum att det finns en grundlagsskyddad rätt att organisera sig, men är förbjudet att med uppsåt bruka våld för att uppnå organisationens syften. RFSL vill dock påpeka att enligt 2 kap 24 § andra stycket i regeringsformen får föreningsfriheten begränsas när det gäller "sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande

förhållande.” RFSL menar att exempelvis nynazistiska Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) har en verksamhet som innebär förföljelse av folkgrupper, bl.a. hbtqi-personer och judar.

RFSL har tidigare anfört att regeringen bör utreda möjligheten att förbjuda rasistiska och nazistiska organisationer. RFSL välkomnar därför att regeringen, i juli 2019, tillsatte en utredning med bl.a. till uppgift att överväga ett särskilt straffansvar för deltagande i en rasistisk organisation och överväga om det bör införas ett förbud mot rasistiska organisationer.

Övriga synpunkter

RFSL önskar i övrigt:

- Ansluta sig till de synpunkter som anförs i remissvar från Barnombudsmannen (BO) om att utredningens betänkande i det vidare lagstiftningsarbetet bör kompletteras med ett barnrättsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv.

- Ansluta sig till synpunkter som framförs i remissvar från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) gällande otydlighet i utredningen kring i vilka fall den föreslagna terroristbrottslagen kan tillämpas på handlingar som begås av t.ex. motståndsrörelser som i totalitära stater arbetar för införande av ett demokratiskt samhällsskick. En tydlig avvägning i dessa fall får betraktas som mycket svår att göra. Det finns i sammanhanget internationella listor över terroristorganisationer att förhålla sig till och det finns även organisationer som kan konstateras begår eller ha begått terroristbrott vilka parallellt innehar statsbärande funktioner och alltså själva kan sägas vara en del av att upprätthålla ett totalitärt system snarare än vara organisationer som gör motstånd. Det behövs därför klargörande kring i vilken utsträckning det ges utrymme för att handlingar sådana organisationer, oberoende av handlingarnas bakomliggande drivkrafter, utför faller in under terroristbrottslagen.

Frank Berglund
Vice förbundsordförande

Lars Jonsson
Politiskt sakkunnig